

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1230
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/777
Başvuran : B. E.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın hükümlü koğuşundan tutuklu koğuşuna geçirildiği, 12 saat süren su kesintisi yaşandığı, elektrik faturalarının yüksek olduğu, şikayet dilekçesi yazması üzerine tarafına baskı uygulandığı ve şiddete maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 15/5/2022 tarihinde hükümlü koğuşundan tutuklu koğuşuna geçirildiğini, koğuşa geldiğinde Covid-19 testi pozitif çıkan başka bir tutulunun bu koğuştan yeni ayrıldığını, koğuşta bulunan diğer tutulanlara ise PCR testi yapılmadığını ve temaslı kişilerle aynı koğuşta bulunduğu halde kendisine de herhangi bir test yapılmadığını,

b. Bulunduğu Kurumda günlük 12 saat süren su kesintisi yaşandığını,

c. Yüksek miktarda elektrik faturası ödemek mecburiyetinde kaldığını, söz konusu şikayetine ilişkin talep dilekçelerinin Kurum İdaresi tarafından dikkate alınmadığını, şikâyet dilekçesi yazması nedeniyle psikolojik şiddete maruz kaldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumun bulunduğu kampüs yerleşkesindeki su ve elektrik hizmetine ilişkin sevk ve idarenin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapıldığı,

b. Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunun 29/8/2022 tarihli yazısı uyarınca Diyarbakır Kampüs Ceza İnfaz Kurumlarında su kullanım miktarının artması, Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresinden (DİSKİ) gelen şebeke suyunun debisinde azalma meydana gelmesi, sondaj kuyusunun kuruması nedeniyle planlı ve plansız su kesintilerinin yaşandığı, kampüs içerisinde bazı Kurumlarda su sayacı kullanılmaması nedeniyle depodaki su miktarının kritik seviyeye indiği, tüm bu sebeplerle zaruri olarak belirli saat aralıklarında su kesintilerinin yaşanacağını bildirildiği,

c. Kurumda tutuklu ve hükümlülerin barındırıldığı tüm odalara sıcak ve soğuk suyun her başvurana belirli bir miktar olacak şekilde limitli olarak verildiği, su kullanım miktarının günlük olarak takibinin yapıldığı, suyun limitli olarak verilmesi dışında herhangi bir su sorunu yaşanmadığı,

ç. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bulundurulacak Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesinde yer alan; "*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır.*" hükmü uyarınca başvurandan sadece Kurumun oda ve eklentilerinde televizyon ve vantilatör vb. elektrikli eşyaların elektrik kullanım bedeli gibi aydınlatma dışında kullandığı elektrik bedelinin tahsil edildiği,

d. Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen 6/10/2022 tarihli tutanak uyarınca başvuranın bulaşıcı uyuz hastalığına yakalanması nedeniyle Kurum doktorunun talimatı ile 13/5/2022 tarihinde ... numaralı tek kişilik odaya yerleştirildiği,

e. Tek kişilik odada kendisine zarar vermeye çalışması üzerine başvurana görüşme yapılarak ... numaralı odaya yerleştirildiği,

f. Başvuranın bulaşıcı uyuz hastalığının devam etmesi sebebiyle 16/5/2022 tarihinde bulaşıcı uyuz hastalığına sahip hükümlü/tutukluların bulunduğu ... numaralı odaya yerleştirildiği,

g. Başvuranın 25/1/2022-14/8/2022 tarihleri arasında hükümlü olması nedeniyle hükümlülerin barındırıldığı ... numaralı odaya yerleştirildiği, 14/8/2022 tarihinde hükümlülüğünün sona ermesi üzerine tutukluların barındırıldığı ... numaralı odaya yerleştirildiği,

ğ. 15/5/2022 tarihinde bulunduğu odada Covid-19 pozitif çıkan herhangi birinin bulunmadığının tespit edildiği belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından cevap verilmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön İncelemenin Yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın

kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86). Ayrıca, 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No:48130/99, 12/4/2007, para. 63).

14. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para.45).

15. Öte yandan AİHM, iddiaların doğruluğunu araştırıp ortaya koyarken tarafların kendisine sunduğu ve resen elde ettiği bütün materyallere dayanır ve delilleri takdir eder. Kanıtlama yükümlülüğünün taraflar arasında dağıldığı görülmektedir. Çünkü Mahkeme'nin bir kararında belirttiği gibi, Sözleşme organları önündeki bazı davalarda, “iddiasını kanıtlamak iddia edene düşer.” prensibini katı bir şekilde uygulama imkânı yoktur (AİHM, *Orhan v. Türkiye*, B. No:25656/94, 18/6/2002, para. 266).

16. AİHM, işkence ve kötü muamelenin yapıp yapılmadığının tespiti için en önemli delil olan sağlık raporlarının, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) tarafından tavsiye edilen standartlarda ve İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ve Aşağılayıcı Muamele ve Cezaların Etkili Bir Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine İlişkin Kılavuzda (İstanbul Protokolü) yer alan ilkelere uygun verilmiş olmasını aramaktadır. Mahkeme'ye göre, bu belgelerdeki standartların ve ilkelerin altında kalan bir sağlık raporunda başvurucunun vücudunda yara bere izleri bulunmadığı söyleniyorsa, böyle bir sağlık raporuna başvurucunun kötü muamele gördüğünü veya görmediğini kanıtlayıcı bir belge olarak dayanılmaz; başvurucunun iddialarını destekleyen başka bir delil de bulunmaması halinde, kötü muamele kanıtlanmış olmaz (AİHM, *Ballıktaş/Türkiye*, B. No:

17. Başvuran barındırıldığı Kurumda günlük 12 saat su kesintisi yaşandığını iddia etmektedir. Muhatap Kurumdan gelen görüş yazısında Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun bulunduğu kampüste su idaresinin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapıldığı, şebeke suyunun debisinin azalması ve sondaj kuyusunun kuruması nedeniyle suyun koşullara kontrollü olarak belirli saat aralıklarında su kesintisi yaşanacak şekilde verildiği belirtilmektedir. Somut olay değerlendirildiğinde, muhatap infaz kurumunda yaşanan süreli su kesintilerinin DİSKİ'den gelen şebeke suyunun debisinde azalma meydana gelmesi ve doğal nedenlere dayalı olan sondaj kuyusunun kuruması olayından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Sayılan nedenler ve suyun kesik olduğu süre göz önünde bulundurulduğunda söz konusu durumun mahpuslar açısından kötü muamele oluşturacak düzeyde olmadığı değerlendirilmiştir.

18. Başvuranın yüksek miktarda elektrik faturası ödediği iddialarıyla ilgili Kurum tarafından elektrik faturalarının mevzuata uygun şekilde düzenlendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte 31/1/2023 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesi "*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. Ancak; hükümlü tarafından karşılanacak elektrik gideri, bulunduğu ceza infaz kurumunca gerçekleştirilen elektrik tedarik ihalesi veya işlemi sonucunda belirlenen elektrik birim fiyatının mesken aboneliğinden daha düşük olması halinde düşük olan birim fiyat üzerinden hesaplanır. Çocuk ve kadın hükümlülerin tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödenir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Ceza infaz kurumlarında elektrik bedellerinin mesken abonelik grubundan faturalandırılması yönünde yapılan Yönetmelik değişikliği ile başvuru konusu iddia ve talebin karşılandığı tespit edilmiştir.

19. Başvuru dilekçesinde başvuran, şikayet dilekçesi yazması nedeniyle psikolojik şiddete maruz kaldığını iddia etmiş fakat somut bir delil öne sürmemiştir. AYM bir kararında, tüm aşamalarda tutarlı ve birbiriyle uyumlu şekilde ileri sürülmemeyen, uygun ve yeterli delil ile desteklenmeyen, bu sebeple muhatap tarafından savunulması mümkün olmayan başvuruda bir ihlalin olmadığını açık olduğu sonucuna varmıştır (AYM, *Beyza Metin*, para. 48). Bu çerçevede başvuranın tarafına baskı uygulandığı ve şiddete maruz kaldığı iddialarına ilişkin uygun ve yeterli bir delil sunulmadığından iddiaların kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

20. Muhatap İdareden gelen bilgi belgeye göre; 6/10/2022 tarihinde Kurum İdaresi tarafından tutanak tutulduğu ve 10/10/2022 tarihinde başvuru konusuna ilişkin Araştırma Raporunun düzenlendiği anlaşılmış olup ilgili belgelerden başvuranın bulaşıcı uyuz hastalığına yakalanması sebebiyle tedbir olarak tek kişilik odaya yerleştirildiği, tek kişilik odada kendine zarar verme girişiminde bulunması üzerine uyuz hastalığına yakalanan diğer barınanların kaldığı odaya yerleştirildiği ve 15/5/2022 tarihi itibarıyla Covid-19 PCR testi pozitif olan bir tutulan bulunmadığı anlaşılmıştır. Ceza infaz kurumlarında mahpusların odalara yerleştirme işlemleri, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin Sınıflandırılması ve Cezaların İnfazı" başlıklı beşinci bölümünde yer alan hükümler ile Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik hükümleri kapsamında hükümlünün kişisel özellikleri, bedensel, aklı ve sağlık durumları, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri, suç grupları ve türleri, risk durumları, yaş, cinsiyet, hüküm alıp almadığı, risk, kurum güvenliği gibi kriterler dikkate alınarak İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yapılmaktadır.

21. Bu kapsamda başvuranın fiziksel ve psikolojik sağlığı oda değişimi ihtiyacını ortaya çıkarmış, başvuran önce tek kişilik odaya daha sonra aynı hastalığa sahip diğer hükümlülerle aynı odaya yerleştirilmiş, son olarak da hükümlülüğünün bitmesi üzerine tutukluların kaldığı odaya yerleştirilmiştir. Başvuranın fiziksel ve sağlık durumu ile hükümlü/tutuklu olma durumuna göre oda yerleşiminin yapıldığı göz önüne alındığında hak ihlali

bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye